

Método Pedagógico Argonautas

1. Presentación por grupos de idade. Características fisiolóxicas e psicolóxicas evolutivas

Na adolescencia reconsideranse as definicións persoais e sociais a través dunha segunda individualización que mobiliza procesos de exploración, a diferenciación do ámbito familiar e procura da pertenza e sentido da vida. A adolescencia é tamén o período en que se produce con maior intensidade a interacción entre as tendencias individuais, as adquisicións psicosociais, os obxectivos dispoñibles socialmente, as fortalezas e as desvantaxes do medio. Podemos concluír, polo tanto, que o desenvolvemento adolescente é un proceso de mudanzas e transformacións que permite un enriquecemento persoal e progresivo nunha delicada interacción coas entidades sociais e a contorna; a súa valoración ten como referente non só a biografía do individuo, mais tamén a historia e o presente da súa sociedade.

As Argonautas encóntranse na etapa coñecida como adolescencia tardía ou Fase Final do período adolescente, marcada pola preocupación polo social e pola construción da intimidade e cuxas principais características son as seguintes:

- Procura da afirmación do proxecto persoal-social.
- Restauración das relacións familiares.
- Locus de control interno
- Desenvolvemento de ferramentas para a idade adulta.
- Exploración de opcións sociais.
- Avances na elaboración da identidade.
- Grupos afíns no laboral, educacional e comunitario.
- Capacidade de autocoidado e coidado mutuo.

Vemos que as argonautas chegaron a unha etapa na que a influencia do grupo de iguais comezou a decaer e as familias volveron, en xeral, ocupar un lugar de maior importancia. Con identidades persoais máis conformadas concrétanse tamén valores morais e éticos e obxectivos vocacionais prácticos. No que se refire ao desenvolvemento cognitivo, o pensamento abstracto está agora firmemente no seu lugar e aumenta a habilidade e a capacidade de resolución de problemas. É un paso axeitado para fomentar a vocación de servizo con respecto ao conxunto da sociedade. Tamén para reforzar o seu servizo ao agrupamento, para quen as Argonautas son o gran referente e modelo.

Ademais, o mundo argonauta debe ter moi presente o propio desenvolvemento individual de cada membro, e o desenvolvemento colectivo do Grupo. Debe ter un forte carácter comprensivo e inclusivo, no que as persoas encontran no grupo espazos de conforto e benestar, de audiencia e acollemento, de respecto e cariño. Debe saber integrar as diferenzas e as dúbidas, os erros e os acertos, os ritmos, sen, en xeral, facer diso autocompracencia ou parálise. Todo isto esixe, como culminación organizativa, a súa autoxestión, a súa existencia como grupo autónomo.

2. Obxectivos pedagóxicos.

A nosa Carta Constitucional, relativa á fase Argonautas, sinala o servizo como unha característica fundamental da súa actividade, e acrecenta: “é a etapa decisiva do sentido de Altair como proxecto comunitario. Nesta fase, o grupo deseña proxectos non xa para si, senón para fora, con carácter de servizo á comunidade. O Grupo xa pode planificar a longo prazo (ano/s), detectando necesidades ou problemas que quere, e responsabilízase por corrixir; nas súas esferas de acción poden mesmo radicar futuros desenvolvementos e a integracións sociais dos seus membros».

Por iso, a Argonauta é o reflexo e, ao mesmo tempo, a acción da proposta educativa de Altair. Se alguén quere saber o sentido do proxecto Altair, debe ver unha Argonauta. Isto non significa que as Argonautas deban ser modelos nin exemplos perfectos de nada.

Son persoas que, dentro do cadro de persoal de Altair, actúan con vocación de servizo, derivada dun sentido de compromiso social e crítico; dun sentido comunitario e colectivo, social, da súa visión e funcionamento no mundo. Todo, pois, nun proceso educativo que abrangue toda a comunidade dunha Agrupamento: educadoras altaíres, familias, colaboradoras, altaíres.

A vida dun Grupo de Argonautas debe ter como principio básico a súa cohesión e capacidade de integración. É un grupo de xente moza, cada quen coas súas propias características, necesidades, desexos, que se encontran á vontade no Grupo e que, na lóxica e dinámica do Grupo, encontran a súa razón de ser como altaíres: un espazo de fraternidade e de sororidade, de alegría, compañeirismo, respecto, empatía, compartición, avance individual e colectivo; espazo de solucións e comprensión; ámbito onde o conflito, a perda, o golpe encontran vontade de comprensión e superación. Son pezas básicas que a educadora, que tamén crece coas argonautas, debe alentar. A argonauta debe ser plenamente consciente de todo isto; o seu debe ser un proceso plenamente consciente, en consonancia coa pedagogía e o proxecto educativo de Altair, no que son as propias altaíres as que definen as súas regras, normas e obxectivos, sempre dentro dos principios e valores da nosa CC. E é a partir das súas experiencias, da súa aprendizaxe e da súa fortaleza, que o Grupo e os seus membros se destinan a realizar accións de mellora ou beneficio da súa contorna, sexa este cal for, onde detectan unha carencia ou insuficiencia que poden contribuír a paliar, nas coordenadas do CC.

Este servizo transcende a propia argonauta, non fica no seu propio beneficio, aínda que é imprescindible que a argonauta se sinta satisfeita con facelo. Se unha Argonauta non interiorizar ou non comprender o sentido do servizo e se a ele se recusar como lóxica inherente á Argonauta, recoméndase que abandone o Grupo. Por que? Porque a nosa proposta é a de formar persoas críticas, responsables e comprometidas que se asuman como tales. E a Argonauta é a fase na que culmina este proceso formativo (que non acaba). Para contribuír a facer un mundo mellor, máis xusto, máis libre e igualitario, en consonancia co Preámbulo dos Principios e Valores de Altair contidos na súa Carta Constitucional: "Altair é unha proposta social: manifesta o seu compromiso coa

sociedade a través do voluntariado e o asociacionismo e a participación cidadá. Por iso, Altair sustenta a súa acción no:

☑ **Compromiso co Servizo á comunidade:** no traballo polo fortalecemento da sociedade civil, polo ben común, pola cualidade de vida e o benestar social das persoas e pola satisfacción persoal e colectiva.

☑ **O voluntariado como forma de participación da sociedade civil,** satisfacéndose co crecemento persoal e colectivo e co progreso comunitario.

Altair entende na súa acción a sociedade civil como as diferentes fórmulas das que se dota unha sociedade para mellorar a súa cualidade de vida e pretende ofrecer solucións aos desexos, necesidades ou problemas a que se pode enfrontar o conxunto ou as partes; Altair fórmulase así como un instrumento para apoiar ou recuperar o sentido comunitario. Altair acredita e traballa por unha sociedade de cidadáns e cidadás socialmente comprometidas, conscientes e responsábeis; entende a participación cidadá na vida cotiá como un espazo individual e colectivo fundamental e para o desenvolvemento. Altair pretende formar persoas con sentido crítico, socialmente comprometidas e responsábeis a través do proceso educativo no seu tempo libre. Un Grupo de Argonautas é, polo tanto, unha fase do proxecto educativo de Altair constituído por un conxunto de altaíres de funcionamento autónomo que crea un espazo de integración e confort entre os seus membros, de aprendizaxe e práctica crítica, responsábel e comprometida cuxa misión é o servizo comunitario.

2.1. Principais valores para traballar.

1. Busca e defensa da xustiza social.
2. Autoxestión individual e colectiva.
3. Cooperativismo.
4. A solidariedade e a fraternidade.
5. Compromiso social e persoal.

6. Responsabilidade afectiva.
7. Liberdade e igualdade de todas as persoas como mecanismo transversal.
8. Respecto e protección do medio ambiente e dos espazos públicos da comunidade.
9. A libre expresión e o pensamento libre.

3. A pedagogía do proxecto no GI. Características, temporalidade, estruturas básicas da planificación e execución.

3.1. Constitución dos Grupos de Argonautas

Un Grupo de Argonautas integra as idades de 16 e 17 anosⁱ, nun proceso que culmina coa maioría de idade, no que, socialmente, a persoa goza de plenos dereitos civís en moitas sociedades e pode tomar decisións autónomas sobre a súa propia vida. En todo caso, nada impide ampliar esta franxa de idade, decisión que lle corresponde ao CN e co acordo da Coordinadora Pedagóxica da entidade nacional/zonal (esta decisión ten implicacións metodolóxicas que afectan á Carta Constitucional e que só poden ter carácter experimental, sometendo posteriormente á aprobación do órgano previsto no CC).

Polas características desta fase (na que se impón un forte sentido de equipo e se estreita a relación social) o Grupo non debe superar as 10 participantes. E ata podes actuar cunha soa persoa; neste caso, o Agrupamento debe buscar un espazo de sociabilidade regular desta persoa no seu seo (colaboradora en diversas tarefas do Agrupamento no que poida realizar o seu servizo e integrado nun colectivo, normalmente, no do Equipo Educativo). O espazo colectivo é, polo tanto, fundamental e imprescindible no mundo Argonauta, como no resto de Grupos; só que, neste caso, poderá haber un único membro como Grupo, a diferenza do resto dos Grupos dun Agrupamento Altair.

Non hai un número ideal de membros do Grupo. Depende das circunstancias do Agrupamento e das Argonautas. En todo caso, se o número é superior a 10 membros,

deberá dividirse en Grupos que non superen o número de 10. As divisións poderán realizarse por afinidades dos propios membros, circunstancias pedagóxicas ou estruturais do Agrupamento e/ou dos membros dos Grupos. Poden considerarse grupos compostos por persoas da mesma idade ou mixtos. E deben ser ouvidas as persoas membros dos Grupos. Mas debe procurarse a estabilidade das persoas nun mesmo Grupo ao longo dos dous anos de existencia, excepto circunstancias excepcionais.

Por idades, e dentro dos criterios expostos anteriormente, aconséllase que o Grupo estea formado por persoas de primeiro e segundo curso da etapa de Argonautas, excepto no caso de que o número de Argonautas de primeiro ano sume dez ao xuntarse coas Argonautas de segundo ano. Neste caso, convén crear un Grupo con persoas de primeiro curso, se non sumaren máis de 10; se sumaren, debera dividirse o continxente de primeiro curso e constituir dous ou máis grupos. En todo caso, o Grupo de segundo ano nunca deberá dividirse, exceto que concorran circunstancias excepcionais (convivenciais ou organizativas) que así o aconsellaren. Pode haber servizos compartidos por membros de máis dun Grupo.

3.2. Funcionamento dentro do Agrupamento

Cada Grupo constitúe, para todos os efectos, un Grupo de Idade do Agrupamento. Isto non exclúe a realización de campamentos e actividades conxuntas. Se houber máis dunha educadora na etapa de Argonautas, unha delas asumirá necesariamente a función de coordinador educativo do/s Grupo/s Argonautas. Debe fomentarse sistematicamente os ámbitos de encontro, colaboración e intercambio entre os Grupos de Argonautas dun Agrupamento, se houber máis dun. E o sentido de pertenza como Argonautas, todos membros en fraternidade/sororidade do Agrupamento, cun forte espírito cooperativo.

3.3. A dinámica do Grupo; as reunións e os espazos.

O Grupo Argonauta ten un réxime de reunións autónomo, periódico, tendencialmente semanal ou quincenal, e participa dos acontecementos do Agrupamento (festas, reunións, campamentos, eventos), como un Grupo máis, para todos os efectos.

Cada Grupo deberá ter asignado un espazo físico de encontro, preferentemente exclusivo e, no progreso da súa plena autoxestión ou cando a educadora así o considerar, con acceso libre ao mesmo. O acondicionamento, coidado e bo uso do espazo correrá será da enteira repsonsabilidade do Grupo, incluídos os gastos extras, ademais dos correntes que o Agrupamento asuma, so a supervisión da coordinadora e da educadora.

O Grupo deberá manter reunións periódicas, no horario habitual de funcionamento do resto de Tramos de Idade se é posíbel mais, en todo caso, garantindo a presenza de todos os seus elementos. Esta reunión deberá ser, por norma, semanal ou quincenal; nel aos membros expresan, comparten e valoran as súas experiencias de servizo, deseñan actividades e toman decisións sobre o funcionamento e a acción do Grupo.

3.4. Estrutura do grupo dos argonautas

Cada Grupo escollerá unha persoa coordinadora por un período mínimo de tres meses e un máximo de seis. A súa misión é garantir a cohesión e integración do Grupo, o deseño e realización de actividades, e o funcionamento de espazos de reflexión e posta en común do Grupo, de acordo coa educadora do Grupo. Así mesmo, abrirá espazo para que a asemblea decida sobre as normas de que se quere dotar e as iniciativas que quere emprender.

Cada ex-coordinadora formará parte dun consello asesor para axudar e asistir a coordinadora, que se reunirá por solicitude da coordinadora.

Cada Grupo escollerá unha persoa que exercerá como a súa Memoria: a que irá testemuñando a vida do Grupo e fará presentes as normas de que este se vaia dotando.

Deberá existir unha asemblea de Grupo, cando for convocada polo coordinador ou por solicitude de calquera membro do Grupo, como espazo fundamental e máximo de decisións do Grupo e ámbito de reflexión, debate e compartición e resolución de conflitos, incluíndo a admisión ou expulsión de calquera membro, que, en ningún caso, poderá facerse efectiva sen o acordo da educadora.

Poderá haber outras responsabilidades organizativas no Grupo por decisión deste.

A educadora estará presente en todas as asembleas e reunións do Grupo, excepto naquelas que por razóns pedagóxicas decida non estar presente.

3.5. As fases da etapa Argonauta

Primeira fase. Preparación da tripulación e da viaxe: o servizo

O Grupo, nos seus primeiros momentos de vida, debe funcionar sobre dous eixos (aproximadamente 4 meses):

O que aquí se busca é **fortalecer o sentido de Grupo e o conforto das persoas que o conforman**; isto implica ter un forte compoñente convivencial: saídas de Grupo, caminadas, reunións-forums de debate e reflexión; espazos de compartición de sentimentos e experiencias (sen forzar nin violentar as persoas). Isto supón un intenso traballo para integrar novas persoas na dinámica do Grupo en termos organizativos e afectivos.

Comezar a **debuxar un proxecto de compromiso social estábel, o servizo**, a partir dunha fase de (re)coñecemento da realidade social e cultural do seu contorno (que non exclúe o deseño ou participación en accións internacionais ou de maior alcance).

e maior alcance). Para tal, os membros do Grupo explicitan desexos, oportunidades, necesidades de acción social e é tarefa da educadora garantir que os membros do Grupo posúen madurez e o autocoñecemento bastantes para tomar decisións de compromiso social. Os membros do Grupo de segundo ano, se os houber, poden continuar co servizo que viñan facendo durante o ano pasado ou emprender outro. Neste caso, deberá xustificarse o abandono do servizo anterior, ben porque se alcanzaron os obxectivos do mesmo, ben porque houbo acordo satisfactorio coa entidade a que estaba vinculado ou por ser inviábel o seu mantemento. En todo caso, debe haber acordo do Grupo para isto e anuencia do/a educador/a responsábel. Debe terse en conta que o servizo de Argonauta compromete institucionalmente o Agrupamento porque aquel/la está a realizar este servizo en función de ser una altair.

Excepto causas de forza maior, os novos membros do Grupo non deberán asumir compromiso de servizo antes dos tres meses, fase de integración, coñecemento da realidade social e definición do servizo.

Nos seus primeiros meses, toda a argonauta debe ter interiorizada o seu alto sentido de pertenza a Altair e o que o movemento significa, a través, entre outras accións, da lectura e da posta en común da Carta Constitucional do Movemento Educativo Internacional Altair.

Nesta fase, e para as persoas que deban definir o seu servizo, a educadora deseñará, con elas, un procedemento de busca, baseado nos seus intereses, posibilidades, disposicións e capacidades, cuxos resultados tamén serán obxecto de posta en común. nas reunións periódicas do Grupo, xunto coa compartición de experiencias por parte daquelas persoas que realizaron ou están a realizar servizos. Esta fase é vital para os obxectivos educativos da etapa Argonauta, porque significa a concretización e a toma de conciencia da realidade social (algunha xa eventualmente presente na etapa Pioneira) e o fomento e desenvolvemento dunha actitude crítica, responsable e comprometida socialment por parte das argonautas.

A Educadora, a coordinadora, e o Grupo no seu conxunto, deberán abrir espazos de reflexión e análise sobre feitos ou circunstancias sociais que acharen oportunos, fomentando o sentido crítico e respectando ao mesmo tempo as opcións ou ideas dos seus membros, sempre que non foren contrarias explícitamente aos principios e valores de Altair e con sentido integrador e educativo.

Segunda fase, o servizo

Segundo as súas propias decisións, os membros do Grupo asumen un determinado compromiso de longa duración (mesmo até o final da súa etapa como argonautas). É desexábele que haxa un ou dous compromisos adquiridos ao longo da etapa como Argonautas: é a longa duración, a estabilidade, a experiencia de ciclos completos os que sustentan o proceso formativo e o propio sentido do compromiso aquí.

O servizo pode ser individual ou colectivo (este formado polo número de persoas que for); consiste na integración nunha entidade existente ou no desenvolvemento dun proxecto propio que ven cubrir unha acción que non existe ou resulta insatisfactoria a xuízo da argonauta e do Grupo no ámbito social no que se desenvolve ou que responde a unha demanda ou á detección dunha necesidade externa.

Eventualmente, o Grupo ou parte del pode responder a necesidades do Agrupamento ou formuladas polo Equipo Educativo; e levar máis dun compromiso en paralelo. o desexábel é que sempre, polo menos un dos servizos transcenda o propio Agrupamento.

É fundamental, neste sentido, que o Grupo e a súa educadora definan servizos realizábeis nos seus obxectivos e prácticas, adecuados ás necesidades e dispoñibilidades de cada Argonauta e á conciliación coa súa vida cotiá, persoal, familiar, laboral ou estudantil, etc. Neste sentido, é importante que as familias estean conscientes de que a Argonauta é servizo e da proxección/actividade que implica, a ser realizado fóra do Agrupamento. Tamén é fundamental que comprendan plenamente o sentido cívico desta fase educativa.

A Educadora en particular e o Equipo Educativo en xeral deben velar por que o servizo que se vai prestar se realice con todas as garantías legais e de seguridade e proporcionadas ás capacidades, posibilidades e disposicións de cada Argonauta.

A actividade em campamentos debe, en xeral, constituír tamén un servizo comunitario, preferentemente á comunidade onde o campamento ten lugar; ou un traballo de campo que redunde en beneficio de algún sector social ou comunitario.

Terceira Fase, a viaxe.

É o momento da partida, do abandono do Agrupamento como altair. Esta persoa poderá (e é desexábel que así sexa) estar ligada ao Agrupamento mais non como Altair. Se desexar continuar vinculado organicamente ao Agrupamento (normalmente, como membro do Equipo Educativo) é raconselhábel que pase, ao menos, seis meses ou un ano antes de que o Agrupamento reintegre esta en algunha tarefa. Mais o seu vínculo, en xeral, debe ser o de dispoñibilidade para axudar o Agrupamento ou a entidade na

procura das súas fins, e na compartición da súa experiencia. Debe existir un foro de encontro de exargonautas dun Agrupamento, con carácter anual, ligado a acontecementos do Agrupamento ou non, que sirva de celebración, reflexión e contribución para o Agrupamento. Mais o fundamental é que continúen co seu compromiso social e que, nel, estea sempre presente a súa formación como altaires. Simbolicamente, unha argonauta deberá levar consigo a Estrela Altair. Esta deberá que ser elaborad no último campamento da Argonauta e entregadoa pola súa educadora no rito do paso final. Recoméndase que os materiais empregados sexan paus de madeira e corda de pita, pola súa presenza e funcionalidade en todos os campamentos.

No seu último campamento como Argonauta, por norma xeral, o de verán, debe protagonizar unha solemne cerimonia de despedida, con todo o Agrupamento reunido. Cada Argonauta deixará unha lembranza para o Agrupamento; e o Agrupamento, a través da súa Educadora e da Coordinadora do Equipo Educativo, entregará unha lembranza a cada Argonauta. Neste acto, o sentido de Altair e os seus principios e valores deben ocupar un lugar central encarnado por cada Argonauta que se despide.

4. Cadro simbólico.

☐ **Nomenclatura:** o primeiro nome no que pensaron as persoas que impulsaron a creación do Movemento Educativo Internacional Altair foi Argos; mais o nome xa estaba rexistrado; por iso reservouse para a última etapa educativa do proceso, para a súa culminación. O nome baséase nunha antiga relixión grega. Refírese aos navegantes que abriron camiño e pasaron por aventuras e privacións para conseguir os seus obxectivos, xa fose con Jason recuperando o Toisón de Ouro ou chegando a lugares afastados por mar que nunca fora navegado dende o seu punto de partida, como cruzar as Rochas Errantes dende o seu punto de partida, a Cólquida. Isto a bordo do barco Argo, cuxo nome provén do seu construtor, Argos, que construíu o barco so a guía da Deusa da sabedoría, as artes, a xustiza, a habilidade e a estratexia, a civilización e as artes, Atenea. De todas as historias que sobreviven sobre a viaxe dos argonautas, o que interesa é a idea de emprender un camiño, unha viaxe, na procura dun ideal e so a inspiración de

valores importantes. E de todas as historias, o Grupo de Argonautas pode formular as súas propias, modificando o que non lles gusta das historias pasadas ou practicando o que é compatíbel coas súas propias ideas ou desexos.

☒ **Saúdo oficial:** o saúdo oficial de Altair consiste nun movemento da man de apertura, un puño que se abre en man aberta, como símbolo de fraternidade. Cada un dos dedos é unha representación de cada un dos grupos de idade que conforman o Agrupamento e a estrutura de Altair. É o polgar que representa as argonautas.

☒ **Cores:** a cor asignada ás Argonautas é o violeta.

☒ **Pulseiras:** a pulseira das Argonautas será amarela e violeta, coa inscrición 'Boa estrela' e 'Gama Aquilae'.

5. Normas e responsabilidades individuais e colectivas no Grupo Argonautas.

O Grupo debe avanzar en cohesión e en autoxestión. Para tal, debe definir as súas regras de funcionamento no marco dos principios e valores de Altair. Enténdese que, nun Grupo constituído ex novo, no segundo ano de vida do Grupo, debería ter xa unha vida autónoma en todas as súas actividades e decisións, supervisado pola educadora. Progresivamente irá avanzando na súa autoxestión, podendo mesmo, cando as condicións o permitiren a xuízo da educadora e de acordo co Grupo, realizar campamentos ou outras actividades sen a presenza da educadora. En todo caso, esta última deberá estar sempre informada das actividades do Grupo e aprobar os seus plans de acción.

Dada a natureza e sentido dun Grupo de Argonautas, e a súa índole especial dentro da vida dun Agrupamento, aquel poderá ser disolto por decisión do Equipo Educativo se a súa actuación for contra os principios e valores do Movemento Educativo Internacional Altair contidos na súa Carta Constitucional ou se o uso que fai o Grupo ou Altair da imaxe ou dos recursos do Grupo ou Altair diferiren dos fins educativos ou sociais da Asociación. Unha medida deste tipo requirirá, por parte do Equipo Educativo, un trámite previo de

audiencia do Grupo e apertura dun espazo para a resolución de conflitos como forma prioritaria e ineludíbel de proceder, para tentar resolver o problema creado.

☒ A atención do local

Aínda que en todos os Grupos de idade haja responsabilidades de material, o Grupo de Argonautas ten unha responsabilidade especial en relación co conxunto do Agrupamento. Así, deben atender o local no seu conxunto, organizar a limpeza cando sexa necesario, colaborar nas reformas...

☒ O papel na noite das estrelas

A Noite das Estrelas é un dos grandes eventos do campamento de verán. Pioneiras e Argonautas encárganse da súa organización. As argonautas deben preparar os grandes xogos e narracións (xa sexan contadas, teatro...) que guiarán a velada para o conxunto do Agrupamento.

☒ O papel na montaxe do campamento

As Argonautas teñen outra función de servizo para o Agrupamento, neste caso en relación co gran campamento de verán. Recoméndase que este grupo de idade se desprace, xunto coas súas educadoras, dous días antes que o resto do Agrupamento ao lugar de acampamento. Alí deben presentarse á veciñanza, revisar a zona, organizar os diferentes espazos para uso do Agrupamento, realizar as construcións básicas... Tamén poden comezar a coñecer entidades ou persoas con que colaborar como voluntarias. Son días de moito traballo, mais tamén dun espazo especial e propio que precisa este grupo de idade. Refórzase con el a súa vocación de servizo, tanto ao conxunto da sociedade como ao propio Agrupamento.

6. Corpos/Dinámicas específicas

☒ O Emocionario

O Emocionario é unha ferramenta pensada para o traballo e xestión dos vínculos afectivos no GI de Pioneiras e Argonautas. Trátase dun caderno en branco, con portada e contracuberta nas cores do grupo de idade, obsequiado polas educadoras. Está dispoñíbel para o uso exclusivo do grupo, a non ser que nalgún caso concreto decidan facelo público. No tempo libre calquera membro do grupo de idade pode abrilo, ler e escribir nel, co obxectivo de expresar os seus sentimentos ou estado emocional en relación a algún acontecemento, a súa relación co resto do grupo ou do Agrupamento, ou con calquera dos seus integrantes en particular, ou calquera outra cuestión que desexe compartir. En cada Asemblea do GI, se a Coordinadora o considera preciso (sexa por decisión propia ou por petición dalgún membro), poderá haber un espazo de apertura e lectura do Emocionario, e tamén de reflexión vinculada a el. Convén que haxa unha fórmula de apertura e outra de fechamento en relación coa lectura do Emocionario. Poden ser, por exemplo, algúns versos que as altaíres escollan ou compoñan para a ocasión, e que teñan peso simbólico para o conxunto.

☒ O Espazo Tabú

Espazo Tabu é un espazo íntimo e honesto onde se tratan e compartíllan temas, experiencias, segredos “tabú”, sempre en relación coas necesidades e intereses da franxa de idade de que se trata. O seu obxecto pedagóxico é desenvolver a capacidade crítica e reflexiva das altaíres e a súa honestidade co grupo. O Espazo Tabu pódese realizar como na actividade regular, mais é unha actividade especialmente propia dos campamentos, para ser realizada na noite como velada de grupo. Para levala a cabo é necesaria unha tea grosa que se estende polo chan, preferentemente ao aire libre, nun espazo íntimo e afastado de distraccións. As participantes sentan sobre a tea arredor dunha caixa ou outro recipiente que contén cartóns con conceptos, temas ou historias persoais e alleas que narran experiencias apropiadas para o Espazo Tabu. Tamén debe haber follas en branco, bolígrafos e obxectos prezdos polo GI, para unha maior distensión e comodidade dos participantes. Cada unha tamén pode levar un

obxecto persoal prezado. Cada participante ten unha candea que prende para dar inicio ao Espazo Tabu. Logo, ao chou, cada un recibe un desse cartóns contidos na caixa, unha vez que todas as participantes comprenden os conceptos-temas que hai no recipiente. Sobre o tema en cuestión pode relatar unha experiencia, realizar unha reflexión... Se non quer facelo, apaga a súa candea e escoita o resto das compañeiras. As educadoras tamén poden iniciar e animar reflexións compartillando propias experiencias. O resto do grupo pode intervir compartindo novas reflexións, opinións, experiencias relacionadas co tema de que se trata.. O Espazo Tabu remata cando todas as participantes apagan as candeas.

É importante ter en conta que Espazo Tabu é unha actividade de carácter libre e debe atenderse os impactos emocionais que poida producir. É un espazo aceptado por todas, independentemente do seu grao de participación. Polo tanto, ninguén pode ser recriminado por non participar activamente.

7. Acampada e sendeirismo.

7.1. Campamentos.

Os campamentos son un espazo privilexiado para a aprendizaxe en acción en Altair e poden ser o lugar para celebrar festas de fin de proxecto ou o lugar ideal para o xurdimento dun novo proxecto vinculado a algunha ruta ou actividade integrada no campamento. Para as argonautas, a actividade do campamento debe, en xeral, constituír tamén un servizo comunitario, preferentemente á comunidade onde ten lugar o campamento; ou un traballo de campo que redunde en beneficiodalgún sector social ou comunitario.

Ademais, as argonautas deben asistir ao lugar de campamento días antes da súa realización para explorar os seus arredores emodos de vida da comunidade.

É importante que os argonautas realicen unha saída de GI nos campamentos durante os días que se considere necesarios (dependendo da duración e dinámica de cada campamento).

Convén que durante a actividade regular, nas saídas e campamentos, as Argonautas organicen dinámicas para o resto do GI ou para o conxunto do Agrupamento.

7.2. Camiñadas

Recoméndase, polo menos, unha camiñada trimestral na actividade regular para o GI ou do Agrupamento no seu conxunto, e sempre en cada campamento polo menos un propia das Argonautas, ademais da conxunta do Agrupamento. Alén disto, o sentido pedagóxico destas camiñadas é que é nelas onde mellor se experimenta o sentido do esforzo físico e da saúde, o coñecemento do corpo e os seus límites, tamén o sentido do equipo e compañeirismo, o coñecemento do entorno mais, sobre todo, as camiñadas. tamén se fan para lembrar e para nutrir a memoria colectiva, aspecto que se verá reforzado polo poder da fatiga e a procura de apoio da compañeira e da educadora. Por outra banda, trátase de experiencias intensivas que tamén facilitan a integración de novas argonautas no grupo e reforzan o sentimento de pertenza a través actividades vinculadas á propia viaxe, como cantar cancións e himnos propios ed outras formas e tradicións de que o propio Grupo Argonauta se teña dotado.

Recoméndase que as Argonautas participen xunto coas educadoras no proceso de organización das camiñadas conxuntas dos campamentos, podendo así funcionar como guías e referentes para o resto do argonautas.

☒ O voo da aguia: o paso das argonautas.

O paso das argonautas, que ocorre unha vez que completan a última etapa do Agrupamento, ten características particulares. A haber Argonautas nesta situación, na penúltima noite do campamento de verán ten lugar O Voo da Aguia, organizado polas educadoras do GI. Cada Argonauta que desexe realizar este rito de paso e peche o escenario recibe un rolo de corda de pita (ou material de uso similar) e un papel cun texto e algunhas preguntas das súas educadoras. Tamén deben ter unha luz (lanterna

ou outra) e unha navalla. A saída ten lugar ao redor das 18.00 horas (dependendo da luz solar, convén que haxa un mínimo de tres horas de luz do día). Cada Argonauta ten que realizar entón un vivac individual a unha distancia prudente do campamento (non máis dun quilómetro), nun lugar tranquilo e afastado das aldeas, e prepararse para pasar a noite. Non deben falar entre elas e, a ser posíbel, tampouco con outras persoas. Aconséllase que as educadoras pasen por cada un destes lugares antes do anoitecer, comprobando a construción e atenden calquera problema. O texto entregado (unha narración, unha reflexión, un texto individualizado, dependendo de cada argonauta, aínda que poida ter elementos comúns a todos...), escollido polas educadoras para a ocasión, tamén conterá algunhas preguntas deseñadas por elas para animar a reflexión, que terá que ver coa asunción de valores e compromisos propios da proposta Altair.

Ás 8 da mañá, as argonautas que interpretaron *O voo da aguiá* reúnen nun lugar definido para xantar e compartir a experiencia xuntos, tamén coas educadoras. Para aparecer no lugar no momento oportuno poden guiarse por diferentes referencias: a luz solar, os sinos... Unha vez encerrado o rito, é entregado a cada Argonauta que finaliza a etapa un papel cunha serie de temas e preguntas para unha reflexión máis ampla, que poderán realizar durante o resto do verán, antes de incorporarse (se así o desexaren) ao Agrupamento, mais desta volta como membros do equipo educativo (neste caso, é aconsellábel que entre o voo e a incorporación pasen polo menos seis meses. Estas reflexións deben estar relacionadas co seu paso polo agrupamento, a proposta Altair, o teu compromiso social e comunitario, o seu futuro vinculado a estas cuestións...

8. O perfil e papel da educadora.

Recoméndase que cada Grupo teña co 1 ou 2 educadoras, como máximo, dada a natureza e os obxectivos da fase, para evitar calquera sentido invasivo da súa presenza e para afirmar un papel acompañador e supervisor da educadora e non directivo.

No seu perfil, é conveniente que se trate dunha persoa con experiencia vital e participación asociativa, coñecedora da realidade social da súa contorna e do mundo

asociativo e comunitario da mesma (e, se é posíbel, con relacións no mesmo); reflexiva e con forte capacidade integradora e comprensiva. Que sexa vista polas argonautas como referente para o proxecto Altair. Con estabilidade pasada e futura no Agrupamento . Con dispoñibilidade e accesíbel no aeu tempo libre fóra do horario habitual de actividade do Agrupamento.

A educadora de Argonautas debe ter en conta que se encontra (potencialmente, ou xa, na práctica) cun Grupo de iguais dentro do ámbito das responsabilidades e da asunción dos valores e principios de Altair. E que a súa misión fundamental é desaparecer progresivamente na medida en que o Grupo vai garantindo a súa capacidade de integración, compromiso, servizo e autoxestión, porque o Grupo vai ocupando progresivamente aquelas funcións e espazos quea Educadora representa e práctica.

9. A horta

A horta é un instrumento de sentido de comunidade de primeira magnitude. Desde a horta, entendemos o mundo e sustentamos a súa acción de servizo e desenvolvemos accións para gozar e promover a soberanía alimentaria, o uso, a cualidade, a seguranza e a posta en valor dos produtos da horta. A horta presente en actividades para cada franxa de idade e na acción colectiva do grupo levará a saber máis, a incidir progresivamente nun medio máis saudábel e sustentábel. En concreto, as Argonautas concentrarán a súa actividade na horta en estudar mellores fórmulas para o cultivo sustentábel e ecolóxico. Tamén asegurarán o bo funcionamento das dinámicas da horta e prestarán axuda ao resto dos GIs cando for preciso.

ⁱ Na Asembleia ordinaria da Altair Galiza de 10 de setembro de 2022, aprobouse Prolongar a etapa Argonauta, con unha segunda subfase, entre os 18 e os 20 anos, afirmando-se: “a súa índole é basicamente Argonauta (compromiso e servizo externo ao propio GI; índole auto-gerida). E indicando-se, entre outras consideracións, as seguintes: “é o seu propio carácter argonauta a que define este prolongamento, como opcional subfase para quem queira continuar vinculado ao movemento Altair; doutro punto de vista, podemos falar dumha fase esencial (16-18 anos) e dumha

vinculada (18-20 anos). Dada a índole de definição do próprio caminho, da própria travessia, propõe-se que as membros desta subfase sejam denominados **Argos**, em harmonia com o GI a que pertencem e com a singularidade de aludir ao construtor da embarcação, alegoria de quem está construindo o seu próprio percurso”.

Esta subfase "deve responder aos seguintes critérios: as pessoas objeto dessa oferta e sujeito dessa fases devem ter umha atividade regular; devem atuar conforme os princípios e valores da Altair; devem ter umha adscrição orgânica a umha entidade da Altair; a sua vida altair deve responder a um método pedagógico; deve fixar-se um limite de idade, que se propõe seja de dous anos, em simetria pedagógica com os restantes GI e a proposta pedagógica da Altair”.

“Tanto umha opção como a outra são iguais no seu núcleo: umha vocação e ação de compromisso e serviço, que pode concretizar-se para algumas pessoas no âmbito dumha EE e, noutras, em mui diferentes âmbitos.

Por este motivo, esta fase deve ter um caráter de auto-gestão total e deixa de ser umha fase educativa orgânica para constituir-se num espaço e numha plataforma de elaboração e partilha de experiências, de definição e prática de ações individuais e coletivas de compromisso. Esta fase deve estruturar-se em três dimensões baseadas no compromisso comunitário:

- a) Umha formação/prática individual de serviço em qualquer tipo de entidade como elemento nuclear.
- b) Um projeto coletivo/vários projetos coletivos, pontuais ou estendidos no tempo, complementares daquele e sem perturbar o desenvolvimento daquele.
- c) Um espaço de encontro, elaboração e partilha de experiências, de caráter periódico (ao menos cada três meses ou por demanda de algum membro deste espaço), acampamentos ou caminhadas conjuntas ao longo do ano.

Isto tem umha implicação estrutural e conceitual relevante: que todas as pessoas de entre 18 e 20 anos que façam parte do movimento Altair devem de algum modo estar vinculadas a esse novo espaço. No caso de membros de Equipas Educativas, com a exceção de que aí se nucleia o seu projeto individual (como educadora) e coletivo (como membro dumha EE e dum Agrupamento) e que, por tratar-se precisamente dum âmbito Altair, vive já muitas das circunstâncias desta fase no seio do próprio Agrupamento.

E tem outra, do ponto de vista educativo e formativo, que é fulcral: a sua índole é basicamente Argonauta (compromisso e serviço externo ao próprio GI; índole auto-gerida)”.

“Em termos orgânicos, portanto, fazem parte da fase Argonauta e funcionam com umha autonomia completa, exceto para os âmbitos de encontro argonauta que o seu método prescrever. Para todos os efeitos, são membros orgânicos do Agrupamento e da entidade nacional/ou de zona a que ese pertença. O Agrupamento nomeará a/s sua/s educadora/s que, ainda que recomendável, não terá por que ser a mesma que a da primeira sub-fase; se não o for, deve haver a devida coordenação entre as diversas educadoras. Essa educadora é acompanhante, ouvinte, dialoga e fomenta a capacidade reflexiva e assertiva das Argos, tendo presente que trata com pessoas adultas que devem auto-gerir a sua vida altair e, em geral, a sua vida. Contempla-se a possibilidade da figura dumha assessora, que trabalhe em coordenação com a educadora Argonauta nos âmbitos que esta lhe solicitar. Esta assessora pode ou não, de comum acordo, fazer parte da EE.

Em termos auto-organizativos, não se prescrevem responsabilidades individuais e deixam-se a seu critério. Pode ser oportuno nomear umha pessoa coordenadora para os efeitos de organização e periodicidade e de interlocução com a EE, a educadora e o Agrupamento.

A vida das Argos é autónoma em relação às argonautas da primeira subfase exceto nos âmbitos que este documento e o método prescrevam como comuns (ações coletivas, espaços de encontro, reflexão, partilha de experiências, etc., e aqueles que forem de atividade do Agrupamento no seu conjunto). É importante que as Argos se reúnam às vezes com as Argonautas da fase essencial. O seu espaço físico é o das Argonautas; a periodicidade dos seus encontros é decidida por elas e a sua educadora”.

E incumbe-se à Comissão Pedagógica da Altair Galiza “elaborar os aspetos metodológicos que forem pertinentes para completar o Método Argonauta, que deverá incluir uma proposta situacionista (situações que se considera obrigadas ou úteis que as Argos vivam ou experimentem). Por outro lado, se a educação Altair é integral, nesta sub-fase também o será, incluindo as escolhas profissionais e académicas, por exemplo, que devem ser definidas sobre a base do gosto, do serviço e do compromisso”.